

PÖYTÄKIRJA**Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän 1. kokouksesta****Aika: Torstaina 27.8.2020 klo 9:00 – 11:30****Paikka: Skype****Läsnä:**

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM, puheenjohtaja
Sami Kivivasara, lainsäädäntöneuvos, VM
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM (klo 10:05 asti)
Tarmo Maunu, tietoyksikön päällikkö, OM
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Mikko Soikkeli, tietohallintojohtaja, PLM
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Minna Saario, johtaja, STM
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM (klo 9:55 asti)
Irja Peltonen, tietojohdaja, VM
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Eila Nummi, tietojärjestelmäpäällikkö, eduskunta
Helena Mattila, neuvotteleva virkamies, VNK (Max Hambergin sijaisena)

Pysyvät asiantuntijat:

Tomi Hytönen, yksikön päällikkö, VM
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM

Sihteerit:

Jaakko Poikonen, erityisasiantuntija, VM, pääsihteeri

Esittelijät:

Tommi Oikarinen, tietohallintoneuvos, VM
Suvi Remes, neuvotteleva virkamies, VM
Arja Terho, finanssineuvos, VM

Poissa:

Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen avasi kokouksen klo 9:00.

Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmään nimetyt jäsenet esittäytyivät.

2) TIETOKEKO:n 17.6. pidetyn kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin pöytäkirja.

3) Tiedonhallintakartta ja informaatiopohjan hyödyntäminen

Tietohallintoneuvos Tommi Oikarinen ja neuvotteleva virkamies Suvi Remes, VM

Tiedonhallintalain mukaisesti VM:n vastuulla on ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallintakarttaa yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden edistämiseksi. Nyt tiedonhallintakartan valmistelu on edennyt loppusuoralle. 10.9. mennessä toivotaan viimeisiä kommentteja, minkä jälkeen siirrytään ylläpitovaiheeseen.

Kartan perusteella voidaan:

- suunnitella ja kehittää julkisen hallinnon tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta;
- muodostaa kuvaus julkisen hallinnon toimintaa tukevan tiedonhallinnan järjestämisestä sekä tietovarantojen välisistä tietovirroista;
- arvioida laajojen hallinnollisten tai rakenteellisten muutosten vaikutuksia tiedonhallinnasta vastaaville viranomaisille.

Lisäksi tiedonhallintakartta on EIF:n viitekehyksessä tarkoitettu kuvaus siitä, miten palvelut integroituvat toisiinsa. Kartta on jatkuvasti ylläpidettävä ja julkisesta saatavilla oleva tietoaineisto, jota voi hyödyntää vapaasti eri käyttötarkoituksiin.

Tiedonhallintakartan 1. versiossa on tunnistettu n. 70 yhteistä tietovarantoa. Viranomaisten välistä tietojen luovutusta kuvaamalla saadaan ymmärrys tietovarantojen roolista ja linkittymisestä toiseensa. Koska tietojen käyttöperuste muodostuu lainsäädäntöön perustuvien tehtävien kautta, tarkoituksena on koota julkisen hallinnon tehtävät yhteen. Kehittäminen on jatkossa kohdistettava suoraan tietovarantoon, jotta pystytään helpommin havainnoimaan vaikutuksia koko hallintoon.

Työ kartan kehittämiseksi jatkuu ylläpitovaiheeseen siirtymisen jälkeenkin. Ministeriöiden tehtävänä on seurata toimialan sääntelyä ja toimittaa tiedot sääntelymuutoksista VM:n ylläpitoon. Toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriryhmä toimisi ylläpidossa vastuuviranomaisten tukena, kävisi läpi muutoksia ja pohtisi kartan rakennetta. Ylläpito-prosessi varmistaa kartan jatkojalostuksen.

Tulevaisuudessa tarvitaan väline tietokannan ylläpitoon. Tätä varten on tuotettu jo valmiiksi vaatimusmäärittely. Lisäksi yhteentoimivuutta edistäviä linjauksia on koottu yhteen ja niiden ylläpitoa voidaan jatkaa.

Keskustelu:

- Miten JHS-materiaali ja -prosessi kytkeytyy jatkossa tiedonhallintakarttaan?

Vastaus: JHS-asiaa ei ole työstetty valmistelun yhteydessä, mutta jatkossa sitä on tarkoitus selventää. VM ottaa asian läpi käytäväksi.

- Yhteinen tietovaranto -termi on hankala. Puhtaasti yhteiseen käyttöön rakennettuja tietovarantoja on vain vähän, niistä lähes kaikilla jokin oma prosessi.

Vastaus: Valmistelussa yhteisillä tietovarannoilla tarkoitettiin sellaisia, jotka on säädetty useamman kuin yhden viranomaisen käyttöön. Lisäksi ministeriöt ovat voineet tuoda listaan omalta hallinnonalaltaan tietovarantoja.

- Miten tieto pysyy ajan tasalla ja saadaan rikastettua eikä se ala rappeutua jo ensimmäisen vuoden aikana? Jatkotyön konkreettisesta etenemisestä pitää sopia.

Vastaus: Asetettavan arkkitehtuuriyhteistyöryhmän tehtäviin kuvataan avustaminen tiedonhallintakartan ylläpidossa ja sen toimintasuunnitelmaan kiinnitetään asian vuosikellomainen seuranta. Arkkitehtuuriryhmän toiminta otetaan esiteltäväksi Valtionhallinnan tiedonhallinnan yhteistyöryhmään.

- Mikä taho viestii hallinnonaloille ylläpitovaiheen edellyttämästä yhteistyöstä?

Vastaus: VM vastaa viestinnästä, koska velvoitteet tulevat TiHL:sta.

- Liittyykö karttaan tieturvariskejä?

Vastaus: Ei, koska kartalla on ainoastaan julkista tietoa.

Päätös: Kaikilla hallinnonaloilla on yhteinen velvollisuus pitää karttaa yllä jatkossakin, jottei tieto rapaudu. Asetettavan arkkitehtuuriyhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu avustaa tiedonhallintakartan ylläpidossa ja sen toimintasuunnitelmaan kiinnitetään asian vuosikellomainen seuranta. Kokonaisuutta seurataan säännöllisesti myös Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmässä.

4) Tiedonhallintalautakunnan tehtävät

Tietojohtaja Irja Peltonen, VM

Tiedonhallintalautakunta on itsenäinen viranomainen, joka toimii VM:n yhteydessä. Se edistää tiedonhallintalaissa säädettyjen tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelytapojen toteuttamista ja tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamista. Tiedonhallintalaki koskee koko julkishallintoa ja suositukset ovat saaneet hyvää palautetta kuntasektorilta.

Lautakunnan toiminta perustuu monialaiseen asiantuntijatyöhön eivätkä sen jäsenet edusta organisaatiotaan, vaan toimivat lautakunnassa asiantuntijaroolissa. Lautakunta ei ole tiedonhallinnan yleisviranomainen, vaan sen suositusalue on tiedonhallintalain mukainen. Suosituksia ei anneta muista asioista.

Suosituksen taustalla on yhteisvalmistelu ja laaja palautekierros, joiden aikana suositusten tasoa säädetään sellaiseksi, että ne ovat hyödyllisiä viranomaisille. Odotetaan myös palautetta siitä, miten lautakunnan suositukset ovat käytännössä tukeneet virastoja.

Kaikkia lautakunnan viittä jaostoa ei ole vielä asetettu, mutta tämän vuoden kuluessa niistä jokainen on toiminnassa. Jaostot ovat TiHL:n eri kokonaisuuksien sisältöjaostoja, joita DVV avustaa asiantuntemuksellaan.

Lautakunta on suorittanut kesän aikana arviointikyselyn tiedonhallintalain toimeenpanosta. Kyselyn tuloksia käsitellään ensi viikolla.

Tarkoituksena on, että lautakunta ja tiedonhallintakarttatyö tukevat toisiaan.

Keskustelu:

- Olisi hyvä viestiä lautakunnan jäsenten taustaorganisaatioille jäsenten roolista ja varmistaa mahdollisuus käyttää riittävästi resurssia tähän työhön.

Vastaus: Lautakuntaan ja jaostoon nimetyt asiantuntijat ovat sopineet organisaatioidensa kanssa, että voivat käyttää työaika lautakuntatyöhön.

Päätös: Merkittiin asia tiedoksi. Lautakunta ottaa mielellään vastaan palautetta suosituksien soveltavuudesta.

5) Syksyn 2020 robotiikkarahoitushaku

Finanssineuvos Arja Terho, VM

Tausta: vuoden 2018 oli keväällä ja syksyllä toteutettiin edelliset robotiikkahaut, joissa rahoitetut hankkeet valmistuvat v. 2020 loppuun mennessä. Hankkeissa saavutetuista tuottavuussäätöistä ei aiheudu virastoille leikkauksia. Syksyn haussa oli mukana lisäksi kokeilukategoria, jonka hankkeet ovat nyt valmistuneet.

Vuoden 2020 erillisrahoitushaku: Vuoden 2018 hakukierroksilta jäi n. 5,7 miljoonaa euroa jäljelle ja se tuoretettiin LTAE IV:ssa vuosille 2020–22. Vuoden 2020 haku on suunnattu valtion virastoille, laitoksille ja ministeriöille. Sen sijaan valtion osakeyhtiöille rahoitusta ei voida myöntää. Rahoitusta käytetään hankkeisiin, joissa hyödynnetään tekoälyä, ohjelmistorobotiikkaa, data-analytiikkaa ja muita nousevia teknologioita. Tarkoituksena on avustaa virastoja yksinkertaistamaan ja automatisoimaan prosessejaan ja parantaa siten tuottavuutta.

Vuoden 2018 hausta saatujen oppien perusteella erityisesti hankintamenettely on koettu hankkeissa haasteelliseksi, kun lopputulosta ei vielä hankintavaiheessa pystytä tarkasti määrittelemään. Haasteena on myös nähty teknologian nopea kehitys, minkä johdosta sitä on jopa jouduttu vaihtamaan kesken hankkeen.

Tällä hakukierroksella virastoja on pyydetty olemaan sihteeristöön yhteydessä jo ennen hakemusten jättämistä. Tällä tavoin pyritään mm. saattamaan yhteen samojen asioiden kanssa työskenteleviä hankkeita. Lisäksi oppeja on saatavissa jo aikaisemmin hankkeita toteuttaneilta kollegoilta, joista on kerätty kasvogalleria. Tietoa tällaisesta tuesta pyydetään välittämään eteenpäin organisaatioissa.

Hakuaika: 30.6.2020 – 30.10.2020. Hakemuksia käsitellään kuitenkin sitä mukaa kun niitä saapuu. Tällä tavoin toteutusaikaa jää enemmän. Vielä hakemuksia ei ole saapunut, mutta kiinnostuneita yhteydenottoja on tullut ja viikko sitten pidettyyn infotilaisuudessa osallistui 230 ihmistä.

Päätös: Yhteistyöryhmän jäseniä pyydetään tiedottamaan hausta hallinnonalojaan.

6) Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän asettaminen ja tehtävät

Erityisasiantuntija Jaakko Poikonen, VM ja yhteistyöryhmän jäsenet

Käsiteltiin Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yhteistyön järjestämistä ja Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän tehtäviä.

Valtiovarainministeriö asettaa seuraavat yhteistyöryhmät:

- Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation strategisen yhteistyöryhmän
- Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän

- Julkisen hallinnon toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmän

Ryhmien asettamiskausi ulottuu vuoden 2023 loppuun ja niiden toimintaa koordinoi yhteinen sihteeristö, joka valmistelee yhteistyöryhmille toimintasuunnitelmat ja vuosikellon.

Keskusteltiin Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän tehtävistä, joista tuotiin esiin näkemyksiä sihteeristölle huomioitavaksi.

Keskustelu:

- Kysyttiin, että tarvitaanko yhtenäinen linjaus siitä, minkä tasoista turvallisuusselvitystä ryhmän jäseniltä vaaditaan. Todettiin, ettei tällaiselle ole toistaiseksi ilmennyt tarvetta, mutta asia otetaan sihteeristössä esille.
- Ryhmien yhteentoimivuus on vähän vaikea kysymys, koska kaikki ryhmät vain käsittelevät asioita eivätkä päättä tai linjaa mitään.
- On tärkeää varmistaa yhteistyön toimivuus ja informaation välittyminen yhteistyöryhmien välillä, jotta tieto liikkuu. Tätä voisi edistää se, että eri ryhmissä olisi samoja henkilöitä. Sihteeristö valmistelee sopivan tavan viestiä toisten ryhmien asioista ryhmien kokouksissa. Tiedon jakamista käsitellään myös viestintäsuunnitelmassa.
- Digitaalisen turvallisuuden yhteistyössä ohjausmekanismit on rakennettu jo aikaisemmin. Tämä ei aiheuta haasteita, koska ryhmän pääsihteeri kuuluu yhteistyöryhmien yhteiseen sihteeristöön.
- Toivotaan työpajamaista tapaa käsitellä sihteeristön ehdotusta toimintasuunnitelmaksi.
- Konkreettisia yhteistyötä koskevista tavoitteista tulisi sopia. Aiheita ja keskustelupohjia käsittelemällä voidaan päästä yhteiseen linjaukseen.

Päätös: Sihteeristö valmistelee ehdotuksen toimintasuunnitelmaksi ja se tuodaan yhteistyöryhmään käsiteltäväksi.

7) Muut asiat

Julkisen hallinnon strategian edistyminen oli käsiteltävänä hallituksen iltakoulussa 26.8. Strategiatyötä tukemaan tultaneen perustamaan ministereiden johtoryhmä.

Kansliapäälliköt esittelivät Hetemäen Exit-ryhmän tuotoksia. Prosessi tämän osalta jatkuu.

LVM:n Exit-ryhmän raportti oli lausunnoilla ja siitä on saatu palautetta. Lausuntoyhteenvetoa on käyty läpi ja työ jatkuu. Alkuperäinen tehtäväksianto oli korona-opit, mutta nyt digitalisaation mahdollisuuksia käsitellään laajemmin. LVM:n ryhmän työtä on hyödynnetty myös Hetemäen exit-ryhmissä.

Kansainväliset asiat:

- Saksa on EU-puheenjohtajana viemässä Tallinnan julkilausumaa eteenpäin Berliinin julkilausumaksi. 1. versio on tullut kommentoitavaksi ja julkilausuma on tarkoitus hyväksyä 8.12. On pohdittava, otetaanko asia käsiteltäväksi valtionhallinnon ryhmässä.
- Pohjoismaiden ministerineuvostossa on käynnistymässä Suomen PJ_kauden aikana Digitalisaatiolla maanrajojen yli menevää yhteistyötä ja sujuvaa arkea -hanke, joka työllistää myös JulkICT:tä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisestä digitalisaation edistämisestä on tulossa julkilausuma.

- Hollanti on esittänyt yhteistyöryhmää 8:lle maalle, joista Suomi yksi. Haetaan toisilta oppimista mm. seuraavilla aihealueilla: digi-id, uudet teknologiat, sosial inclusion (miten kaikki pääsevät digiin mukaan). Yhteistyö käynnistyy lokakuun alussa.

10) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 11:15.

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän jäsenet ja yhteistyöryhmien sihteeristö